PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto IV - Cena 10 lir - 5 jugolir - 2.50 din | TRST sreda 6. oktobra 1948 | Spedizione in abbon. postale Poštnina plačana v gotovini | Štev. 1017

Poziv SHPZ

Glavni odbor SHPZ je na seji 5. oktobra 1948 preučil položaj v zvezi z resolucijo vidalijevske OF, ki se dotika tudi slovenskega prosvetnega delovanja.

Po nastanku spora je SHPZ — v želji ohraniti nemoteno delo prosvetnih društev in ustanov in v prepričanju, da se politični spor more rešiti v političnih organizacijah samih — poslala okrožnico vsem prosvetnim društvom in ustanovam z naročilom, da preprečijo razdiralno delo na prosvetnem področju.

To stališče glavnega odbora je potrdil tudi plenum slovenskih in hrvatskih prosvetnih društev in ustanov dne 12. septembra.

Kljub dobri volji glavnega odbora in vseh organov SHPZ so se množili primeri, da je neka skupina izigravala dobro znano stališče SHPZ in da je mnogo prireditev, pri katerih so sodelovala prosvetna društva, izrabljala v razdiralne namene.

Višek teh razbijaških poizkusov pomeni resolucija vidaljevske OF, ki se hoče nasilno polastiti SHPZ.

Glavni odbor SHPZ obsoja razdiralno početje organizacij in posameznikov, ki brezvestno rušijo našo kulturno zgradbo; s tem bi hoteli razdreti tisto organsko kulturno povezanost slovenskega in hrvatskega naroda z njihovimi matičnimi narodi v svobodni domovini ter oropati naše ljudstvo ene glavnih pridobitev krvave narodnoosvobodilne vojne, na katere tradicijah se njegova kulturna rast razvija; s tem samo škodijo napredku slovenskega ljudstva na Tržaškem ozemlju in koristijo imperializmu in njegovim pomagačem.

Pozivamo vse Slovence in Hrvate, da nadaljujejo dosedanjo smer prosvetnega delovanja, in ta mora sloneti na kulturni enotnosti z matičnim narodom, ki svobodno gradi napredno kulturo in koraka v socializem.

Jezuitski falzifikati Vidalijevega glasila

Beograjska «Borba» je objavila članek v treh nadaljevanjih, kjer je poteguila zaključke o tromesečni klevetniški kampanji proti Jugoslaviji. Ta članek bo objavljen v posebni brošuri in v italijanskem prevodu v tedniku «La nostra lotta», da ga bo mogel prebrati in pretehtati vsakdo, ki mu je na tem, da si razčisti pojme o sporu in se zamisli nad posledicami, ki jih je ta spor izzval v zgodovini delavskega gibanja.

«Il Lavoratore», ki vodi «temeljito» borbo na osnovi laži in potvarjanja dejstev, je iz tega članka jezuitsko izirgal in potvoril dva odstavka, samo zato, ker ga njegova moralna in idejna revščina sili k takemu podlemu in zločinskemu početju. Prinašamo oba odstavka tako kot jih potvarja «Il Lavoratore» in tako kot se dobesedno glase v «Borbi». Citatelji naj se sami prepričajo, kdo Sovjetsko zvezo dejansko ljubi, kdo pa se ji le hinavsko hlini.

«Il Lavoratore» piše: «... *v članku ... se prvič govori o možnosti vojne in se obtožuje Sovjetska zveza in IU, da pozivata imperialiste naj napadajo Jugoslavijo*», in citira: «*Tako kratkovidna politika, beremo v «Borbi» — more zvabiti imperialiste v napade na Jugoslavijo. Taka možnost ni izključena v bližnji bodočnosti, medtem ko bodo naši kritiki nadaljevali po poti, ki so si jo izbrali*».

V «Borbi» pa stoji: «*Vendar je pa mogoče domnevati, da bi mogla taksna kratkovidna politika nekega dne zvabiti imperialiste v agresijo proti Jugoslaviji. Ta možnost ni izključena v prihodnosti, v kolikor bodo naši kritiki šli po poti, ki so si jo izbrali*».

«Il Lavoratore» piše, da je jugoslovanski tisk napadel Stalinovo osebo in ga pristel med «krivične klevetnike» jugoslovanske politike». Organ KPJ «Borba» žali Stalina s temi besedami: «Do sedaj nismo v našem časopisju ničesar pisali o Stalinu, ne morda, ker smo gojili iluzijo, glede njegovega stališča o sporu, ampak ker smo smatrali, da bi z naše strani bilo grdo uporabljati njegovo ime». *Drugje list (namreč, «Borba»; op. ur.) piše:*

„Mogoče, da je Stalin največja živa osebnost svetovnega delavskega, toda v sporu z Jugoslavijo nima prav".

V «Borbi» pa stoji: «*Mi doslej nismo nič govorili o Stalinu v našem tisku. To pa ne zaradi tega, ker bi morda kdo pri nas imel iluzije glede njegovega stališča v vsem tem sporu, ampak zato, ker smo mislili, da bi bilo od naše strani grdo, če bi njegovo ime uporabili količkaj več kakor to dela on sam; vse partijsko članstvo pa se je itak seznanilo z njegovim stališčem.*

Stalin je upravičeno največja živa avtoriteta ne le v mednarodnem delavskem gibanju, temveč sploh v demokratičnem svetu

Toda v sporu CK KPJ in CK VKP (b) nima prav on, ampak CK KPJ. Pogumno smemo trditi, da ni Stalin nikjer bolj ljubljen in spoštovan (razen v ZSSR) kakor v Jugoslaviji. Toda naše partijsko članstvo in navadni ljudje naše dežele niso mogli zaradi tega zapreti oči, da bi ne videli, kaj se dogaja okrog njih. Linija CK KPJ v borbi za socializem, za prijateljstvo z narodi ZSSR in narodi drugih demokratičnih dežel je tako nedvoumna, očitna in jasna, tako članstvu kakor vsem delovnim ljudem naše dežele, da so se kot eden dvignili v obrambo svoje partije pred krivičnimi in netočnimi obtožbami, zavedajoč se, da je resnica nad vsem, in prepričani, da mora navsezadnje zmagati. Stalina smo v naši partiji cenili, cenimo in ga bomo cenili kot eno največjih korifej marksizma, kot zvestega in vrednega Leninovega učenca ter naslednika. Iz njegovih del so se učili, se učijo zdaj in se bodo učili v bodoče člani naše partije in delovni ljudje naše dežele. Iz teh del se učijo trdnosti, odločnosti, pogumnosti in zvestobe Marksovemu in Leninovemu nauku; učijo se graditi socializem in premagovati sovražnike; učijo se utrjevati, ljubiti in graditi komunistično partijo kot glavno borbeno orožje delovnih ljudi. In prav zaradi tega, ker je njihov odnos do Stalina bil in je takšen, ker je to dejansko odnos do njegovih del, iz katerih so se učili in se učijo, so se tudi mogli upreti strahoviti gonji proti svoji deželi in partiji, in se niso zmedli pred ničemer».

„Vidali a Roma„ ali obešenjaški humor

Vidali sporoča, da je bil že zopet v Rimu, a skuša duhovito zaključiti, da je baje pozabil obiskati De Gasperija.

Nam res ni jasno, zakaj naj bi bil moral Vidali na obisku pri tov. Togliattiju obiskati tudi De Gasperija, če glede vprašanja priključitve Trsta k Italiji zastopa tov. Togliatti — h kateremu Vidali hodi redno na obiske — isto stališče kakor De Gasperi & Co.

PRAGA, 5. — V mesecu juliju 1948, je 227 pivovarn po vsej državi produciralo 776.567 hl piva, od katerih so izvozili 1913 hl.

Stavke v Franciji

PARIZ, 5. — Splošna delavska zveza je danes zjutraj izdala poziv za splošno stavko celotne železniške službe v mozelskem departmanu. Skupina stavkajočih je zasedla postajo v Metzu.

Stavka pristaniških delavcev v Alžiru, Bonnu in Oranu se brez incidentov nadaljuje. Vojaške čete razkladajo poštne pošiljke s pokvarljivimi živili.

Stavka premogovnih rudarjev poteka brez incidentov.

PRAGA — Od februarja do septembra letos je Češkoslovaška izvozila v Veliko Britanijo za 900 tisoč šterlingov pohištva.

ZSSR se ne bo udeležila diskusije glede Berlina pred Varnostnim svetom

Tudi Ukrajina se diskusije ne bo udeležila - Vpis berlinskega vprašanja na dnevni red pomeni kršitev ustanovne listine OZN - Češkoslovaški in beloruski delegat podpirata sovjetski predlog o nadzorstvu nad atomsko energijo

PARIZ, 5. — Varnostni svet je danes nadaljeval razpravljanje glede vpisa berlinskega vprašanja na dnevni red. Francoski in sirijski delegat sta z raznimi juridičnimi zavijanji skušala dokazati kompetenco Varnostnega sveta y tej zadevi. V imenu sovjetske vlade pa je Višinski ponovno poudaril, da blokade Berlina ni. Poudaril je dalje, da sta tako glede berlinskega vprašanja kakor tudi glede drugih vprašanj, ki se tičejo Nemčije, pooblaščena samo Svet zunanjih ministrov in štiristranska nadzorstvena komisija, da skrbita za ohranitev miru, ne pa Varnostni svet, kakor trdi ameriški delegat.

Nato je Višinski obsodil ukrepe zahodnih okupacijskih oblasti, kakor n. pr. separatizem, enostranska denarna reforma v Berlinu in londonski sklepi. Končno je Višinski vprašal: «Če vsi ti ukrepi nimajo nič opraviti z Nemčijo, kakor to trdijo zahodni zavezniki, na kaj se potem nanašajo?».

Za tem sta še belgijski in argentinski delegat podprla predlog za vpis tega vprašanja na dnevni red in sledilo je glasovanje. Deloval je zopet ameriški glasovalni stroj in Varnostni svet je z devetimi glasovi proti dvema (ZSSR in Ukrajina) sklenil postaviti vprašanje na dnevni red. Po glasovanju je Višinski izjavil, da pomeni vpis berlinskega vprašanja na dnevni red kršitev ustanovne listine in da se pod takimi pogoji sovjetska delegacija ne bo udeležila diskusije tega vprašanja pred Varnostnim svetom. Poudaril je, da je njegova delegacija obrazložila vzroke, zaradi katerih smatra, da je vpis tega vprašanja na dnevni red kršitev ustanovne listine, ker bi se moral s tem baviti Svet zunanjih ministrov in ne Varnostni svet.

Nato je v imenu ukrajinske delegacije govoril Manuilski, ki je izjavil, da se pridružuje stališču Sovjetske zveze in da se ne bo udeležil diskusije o berlinskem vprašanju. Seja je bila s tem zaključena in jutri bo Varnostni svet imel dve seji.

Po zaključku seje je Višinski ob izhodu izjavil novinarjem, ki so ga oblegali: «Moja izjava je popolnoma jasna. Nimam nič pristaviti. Ne bomo zapustili Organizacije združenih narodov. Ne bomo se udeležili sej Varnostnega sveta, na katerih bodo razpravljali o berlinskem vprašanju.»

Na današnji seji politične komisije OZN je prvi govoril kanadski delegat, ki se je pridružil predstavniku ZDA glede sovjetskega predloga.

Češkoslovaški zunanji minister Clementis je nato izjavil, da bi na podlagi načrta večine razpolagal z viri atomske energije organizem, ki bi ga vodile kapitalistične države. Kot primer je navedel resolucijo, ki jo je v septembru odobril kongres svetovne zveze znanstvenikov v Pragi pod predsedstvom Jolliota Curie. V tej resoluciji so zahtevali od vseh vlad, naj takoj prenehajo s proizvodnjo atomskih bomb, ki razmetuje dragocene zaloge urana, ter naj se pospešijo načrti za uporabljanje atomske energije v miroljubne in industrijske namene. Našega stališča, je končno dejal Clementis, nam ne narekuje dejstvo, da smo mi glavni lastniki ležišč urana v Evropi.

Govorila sta nato avstralski delegat in delegat Salvadorja, ki sta se pridružila stališču večine.

Za njima je govoril beloruski delegat Kiseljev, ki je poudaril, da je namen načrta večine omogočiti, da ZDA ohranijo monopol atomske bombe. Skliceval se je na teorijo generala Spaatza, bivšega vrhovnega poveljnika ameriškega letalstva, ki je zagovarjal «bliskovito vojno» proti Sovjetski zvezi. Pri tem je pripomnil, da ne bo zopet prikliceval v spomin usode vseh vojaških pohodov proti Sovjetski zvezi. Izjavil je končno, da podpira predlog Višinskega, ki ga vodi odločna volja po miru.

Zadnji je govoril filipinski delegat general Romulo, ki je dejal, da je predlog Višinskega nekaka «razpoka v zidu» in «pogumno dejanje» v sedanjem ozračju, v kolikor daje upanja za zbližanje glede vprašanja nadzorstva atomske energije. Po njegovem mnenju pa predstavlja sovjetski predlog «dejansko odobritev» načrta večine. Razpravljanje se bo nadaljevalo jutri zjutraj.

Danes sta se sestali tudi juridična komisija, ki je razpravljala o osnutku konvencije za preprečitev rodomora, t. j. zločina proti človeštvu, in komisija, ki se bavi s socialnimi, človečanskimi in kulturnimi vprašanji. Zaključila je splošno debato o vprašanju mednarodne deklaracije o človečanskih pravicah.

Svojo prvo sejo je imela danes tudi mešana komisija za gospodarska in socialna vprašanja. Na seji pete komisije (bilanca in uprava) pa je glasovalni stroj ameriškega bloka dovolil bivšemu češkoslovaškemu delegatu pri OZN Papanku, da je pred komisijo podal izjave, s katerimi je zavračal obtožbe o poneverbi sto tisoč dolarjev ih je oporekal veljavnosti pooblastil svojega naslednika Hudka.

Danes so uradno javili, da se bo skupščina sestala k plenarnemu zasedanju v petek zjutraj ali popoldne. Na dnevnem redu je med drugim izvolitev novih nestalnih članov Varnostnega sveta, ki bodo prevzeli mesto s 1. januarjem, ter izvolitev šest članov gospodarskega in socialnega sveta. Skupščina bo razpravljala tudi o nekaterih sklepih posameznih komisij.

Konferenca OF

Konferenca Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje, ki je bila najavljena za 10. t. m. se bo vršila v nedeljo 17. t. m.

Tajništvo OF za Tržaško ozemlje

O perspektivah preskrbe v FLRJ v letu 1949

Govor Borisa Kidriča na seji Zveznega sveta ljudske skupščine

Na četrti redni seji Zveznega sveta ljudske skupščine FLRJ je predsednik gospodarskega sveta Boris Kidrič odgovoril na razna vprašanja ljudskih poslancev. Prvi del odgovorov, ki se nanašajo na položaj pri izvrševanju celotnega petletnega plana, smo že objavili. Danes objavljamo odgovor, ki se nanaša na perspektive preskrbe v letu 1949. Boris Kidrič je dejal:

Tovariši ljudski poslanci! Odkrito priznavamo, da smo letos imeli in še imamo težave glede preskrbe. Da bi te težave pravilno razumeli, pravilno ocenili in da bi hkrati našli pot za njihovo uspešno odstranitev, se moramo predvsem vprašati po njihovih vzrokih.

Ze nekajkrat smo poudarili, da je eden osnovnih vzrokov v tem, da naše potrebe mnogo hitreje naraščajo, kakor pa raste naša proizvodnja. Kateri so pa vzroki, da potrebe hitreje naraščajo? Prvič je to dejstvo, da se je delovno ljudstvo osvobodilo izkoriščanja in da danes vsi delovni ljudje upravičeno zahtevajo pa — v celoti vzeto — tudi dobivajo neprimerno več, kakor pa jim je — v celoti vzeto oziroma povprečno — kdaj koli dajala stara kapitalistična ter izkoriščevalska Jugoslavija. Drugič, potrebe naraščajo hitreje tudi zato, ker pomeni petletni plan industrializacijo, pomeni dviganje števila industrijskega delavstva in mestnega prebivalstva. To dviganje se še vedno kaže bolj v naraščanju potreb kakor pa v naraščanju potrošne proizvodnje. Takšna je narava planskega začetka. Vendar je končni smisel naših planov: da bo prišlo naraščanje industrijskega delavstva in mestnega prebivalstva do izraza prav v dviganju potrošne proizvodnje. V ilustracijo vam bom navedel indekse, kako je od leta 1946. nadalje naraščalo število v gospodarstvu zaposlenega prebivalstva, ki samo ne razpolaga s proizvajalnimi sredstvi, torej število delavcev in nameščencev.

Ce vzamemo za leto 1946. za to število indeks 100, imamo leta 1947. že 144.8, leta 1948. do konca maja pa 164.2. Poglejmo sedaj, kako je naračal indeks tržnih presežkov žita, ki jih je odkupila država, bodisi obvezno bodisi prosto. Ce označimo indeks teh presežkov za leto 1946-47 s 100, imamo leta 1947-48 neznatni porast na 100.63, torej niti za 1%. Naravno je, da so zaradi tega nastale težave. Za leto 1949. perspektive že precej bolše, kakor pa so bile v letih 1947. in 1948. Ceprav ni odkup belega žita še končan, smo že doslej uresničili 119.63% odkupa v primeri z lanskim letom, kar pomeni, da imamo že sedaj zagotovljenega za 20% več žita. Ta številka pa bo še narasla.

Ce v tej zvezi omenimo tudi izvoz, potem šele pride do popolnega izraza tisto, kar je omenil tov. Tito, namreč, da smo bili prisiljeni izvažati velike količine žita za stroje, ki nam bodo pomagali uresničiti petletni plan in postaviti temelje blagostanja naše države. Ta izvoz bomo v letu 1949. znatno zmanjšali oziroma glede belega žita popolnoma ustavili, razen obveznosti iz leta 1948.

Navedel bom samo nekaj številk o izvršenem izvozu.

Leta 1947. smo izvozili v Poljsko 951 vagonov pšenice, v Češkoslovaško pa 1947 vagonov, skupaj 2898 vagonov. V druge države pšenice lani nismo izvažali, razen pomoči, ki smo jo dali Albaniji. Leta 1948. smo izvozili v Poljsko 4832 vagonov pšenice. Torej je izvoz pšenice od leta 1947. do 1948. narasel, medtem ko se odkup ni povečal. Jasno je, da je to prišlo do izraza v težavah, ki smo jih imeli pri lastni prehrani.

Koruzo smo leta 1947. izvažali največ v Češkoslovaško, namreč 1989 vagonov, v Romunijo smo koruze izvolili 1885 vagonov, v Bolgarijo 536 vagonov, v Italijo 262 vagonov, manjše količine pa v druge države, skupaj 4825 vagonov. Leta 1948. je ta izvoz, ki je bil potreben za stroje za našo kapitalno izgraditev, narasel na 29.217 vagonov, in to v Češkoslovaško 5131 vagonov, v Italijo 3758 vagonov, v Nizozemsko 3026 vagonov, v Egipt 5995 vagonov, v Svedsko 2762 vagonov, v Poljsko 5500 vagonov, v Belgijo 1500 vagonov in ostanek v manjših količinah v druge države.

Kakor sem že poudaril, ne bomo letos več izvažali belega žita, razen tistega, za kar smo se zavezali še lani, t. j. v gospodarskem letu, ki se je končalo z žetvijo. To, kakor tudi povečanje odkupa, nam je omogočilo, da smo količino belega žita v kruhu letos povišali na 80 odst., hkrati pa smo povečali število živilskih nakaznic in povišali ooroke.

Glede maščob ni točno, da jih izvažamo.

Letos pa smo izvozili več mesa, in to: v Češkoslovaško 3540 ton, v Trst 289 ton, v Italijo 178 ton, v Svico 43 ton, v Nizozemsko 10 ton, v Egipt 0,5 tone, v Avstrijo 428 ton, skupno torej 4358 ton. Tudi izvoz mesa smo za prihodnje plansko leto resno zmanjšali. Torej je tudi s te strani perspektiva, da se bo stanje zboljšalo.

Da bi vprašanje prehrane v celoti zajeli, je važno poudariti tisto, o čemer sem že nekajkrat govoril, namreč, da kmetijska proizvodnja v nasprotju z industrijsko proizvodnjo doslej ni pokazala večjega tempa naraščanja. Doslej smo samo za nekaj odstotkov presegli predvojno raven, medtem ko se je število industrijskega in mestnega prebivalstva resno povečalo.

Utrjevanje socialističnega sektorja v kmetijstvu

Pri razdrobljenosti našega kmetijstva, pri zaostali agrotehniki ne moremo kmetijskega donosa povečati po dosedanjem, po starem načinu. Ce hočemo uspešno rešiti sedanje težave kakor tudi težave, ki se bodo zaradi naglega tempa industrializacije še pojavljale, se moramo lotiti pospeševanja kmetijstva na nov način. Predvsem moramo na eni strani dati izpodbudo in vso pomoč prostovoljnim kmetijskim zadrugam, na drugi strani pa moramo utrjevati državni socialistični sektor v kmetijstvu. Sedaj izvajamo v kmetijstvu resne ukrepe tako v eni kakor tudi v drugi smeri. Po zadnjih podatkih o stanju na posestvih državnega kmetijskega sektorja, ki smo jih začeli intenzivneje izgrajevati, bo leta 1949. v primeri z letošnjim letom naslednje stanje: leta 1948. je bilo na državnih posestvih 1,7 odst. skupnega števila konj, leta 1949. jih bo 2,5 odst.; goveje živine je bilo leta 1948. na teh posestvih 0,5 odst., leta 1949. pa je bo 4,4 odst. Ovac je sedaj 2,8 odst., leta 1949. pa bo v socialističnem sektorju 11,6 odst. skupnega števila ovac. Prašičev je bilo na državnih posestvih do odkupa 5,6 odst., medtem ko bo po odkupu in po predvidenem povečanju v letu 1949. v socialističnem sektorju 30 odst. skupnega števila prašičev.

S tem številom prašičev in s količinami olja, ki ga izdeluje naša industrija, bomo uspešno rešili vprašanje maščobe

Tudi moramo poudariti, da posvečamo premalo pažnje ekonomijam okrog mest in industrijskih središč. Res je, da bi bil položaj težak, če ne bi bilo teh ekonomij, vendar je na drugi strani res tudi to, da še zdaleč nismo napravili vsega, kar bi lahko napravili glede prehrane, če bi ekonomije bolje vodili ter se vztrajneje borili, da bi te ekonomije izpolnile postavljene naloge. Računi kažejo, da lahko z ekonomij preskrbujemo s sadjem in zelenjavo 50% mestnega in industrijskega prebivalstva. Imamo že ekonomije, ki preskrbujejo svoj rajon z več kakor 70%. Torej je od nas odvisno, kako bomo organizirali delo na ekonomijah in odstranili težave. Skratka, najresneje se moramo boriti za utrditev državnega sektorja v našem kmetijstvu.

Na drugi strani pa je treba nuditi vso pomoč kmečkemu zadružništvu, pomagati delovnemu kmetu da poveča svoj pridelek in čim več prinese na trg.

Ni dvoma, da so vezane cene doslej odigrale zelo veliko vlogo in da so kljub pomanjkljivostim in težavam pokazale uspehe. Za trgovino s podeželjem smo dali za več kakor 12 milijard dinarjev industrijskega blaga. Ta velikanska vsota kaže tudi to, da se trudimo doseči planski balans kupne moči med mestom in vasjo kljub vsem resnim težavam. Toda, kakor kaže trenutni položaj, je še za okrog 3 milijarde dinarjev blaga, namenjenega trgovini po vezanih cenah, ki leži v skladiščih in zalogah, nerealiziranih bonov pa je še za eno milijardo in 700.000. Ta razlika dokazuje po eni strani, da kmet v veliki meri krije svoje potrebe v nekaterih najpotrebnejših predmetih, tako da jih sedaj niti ne zahteva, po drugi strani pa kaže, da nam glede nekaterih predmetov še ni uspelo zadovoljiti njegovih potreb. Ze smo začeli izdajati odločne ukrepe, da bomo v zadnjem četrtletju proizvedli zlasti tiste asortimane, ki jih kmet najbolj išče in ki jih doslej ni mogel dobiti. Upam, da bomo ta problem do konca leta uspešno rešili. To bo nov korak naprej k zboljšanju življenjskega standarda našega delovnega kmeta. Tu moramo omeniti, da je kulakom in špekulantskim elementom na vasi večkrat uspelo priti do bonov v večji količini, kakor jim je potrebno. Jasno je, da ljudska oblast, ki se že od vsega začetka odločno bori proti kapitalističnim elementom, izvaja vse korake proti temu. Pri odkupu pčenice smo n. pr. izdajali bone samo do količine 6500 kg.

Napačno bi bilo misliti, da ne bo tudi prihodnje leto težav. Posebno se moramo boriti na organizacijskem poprišču. Velik del težav, ki se pojavljajo, nima objektivnega vzroka, marveč so te težave rezultat subjektivnih pregrešk, napak in nepravilnosti. Ostri kritiki moramo podvreči vse nepravilnosti in napake ter napraviti vse, kar je potrebno, da se več ne pojavljajo. Našemu delovnemu ljudstvu morajo biti znane vse težave, vedeti mora, kako se mora boriti, da si zagotovi boljšo bodočnost.

O odboru „za osvoboditev Poceccaia"

V okvir protijugoslovanske gonje in blatenja spada tudi ustanovitev tako imenovanega «odbora za osvoboditev Poceccajas, urednika «Il Lavoratore», ki so ga organi ljudske oblasti v coni B aretirali. Mi nismo nikoli in tudi sedaj ne zanikamo, kakor tudi ne bomo nikdar zanikali zaslug antifašistov v borbi za osvoboditev ljudstva izpod fašističnega jarma. Zato teh zaslug ne zanikamo niti uredniku lista «Il Lavoratore» Poceccaiu Viktorju.

Vendar pa je ob njegovem primeru potrebno poudariti vsakomur dobro znano in jasno stališče organov ljudske oblasti, ki v nobenem primeru ne morejo dopustiti komur koli delovanja, ki je na liniji rušenja ljudske oblasti bodisi iz katerih koli razlogov. Rušiti danes ljudsko oblast v coni B Tržaškega ozemlja pomeni namreč delovati na liniji nedavno obsojene CLN-enovske teroristične in vohunske tolpe Drioli-Perentin.

Zaradi tega je s strani tistih, ki sestavljajo zgoraj omenjeni odbor milo rečeno velika hinavščina takšen odbor sploh ustanavljati. Ti ljudje namreč v isti sapi, ko zagovarjajo človeka, ki je obtožen, da je rušil ljudsko oblast v coni B, niso našli in ne najdejo niti besedice obsodbe za teroristično in vohunsko tolpo Drioli-Perentin, ki je kakor rečeno prav tako rušila ravno isto ljudsko oblast. Člani Poceccajevega odbora so se na ta način izenačili z imperialističnimi pomagači šovinističnimi italijanskimi pisuni ter so v tem primeru ponovno zašli na linijo perfidne protisovjetske politike kakor se je to zgodilo nedavno, ko so se šovinisti in teroristi iz CLN poslužili prav Vidalijevega glasila, ki ga pišejo ravno člani Poceccajevega odbora za svojo protisovjetsko argumentacijo na razpravi pred Varnostnim svetom.

To je dejanski antisovjetizem, ki ga hočejo prikriti s kričanjem o internacionalizmu, protiimperialistični fronti in boljševizmu!

LONDON, 5. — Maršal Montgomery, ki je bil imenovan za predsednika obrambnega sveta petih držav podpisnic bruseljskega pakta, se bo baje v najkrajšem času odpovedal svojemu položaju šefa britanskega generalnega štaba.

Žene okraja Magdalena obsojajo nekulturno gonjo proti slovenskemu šolstvu

P. n.

«Giornale di Trieste», TRST

Clanice ASIZZ pri Sv. Magdaleni z ogorčenjem sledimo pisanju vašega časopisa, ki se, kakor fašizem, zaganja in hujska proti slovenskemu šolstvu, najosnovnejši kulturni pravici vseh narodov.

Z vašim sovinističnim pisanjem zanikate demokratična načela skušate ovirati, da bi se razmere na našem narodnostno mešanem ozemlju uredile. Hkrati s tem tudi smešite in zaničujete kulturo, ki je po svoji vsebini in namenu last vsega človeštva, nikakor pa ne monopol samozvancev.

Zaradi tega obsojamo vašo nekulturno in nedemokratično gonjo proti slovenskemu šolstvu in vas kot preproste žene in matere poučimo, da je najosnovnejše merilo kulturnosti načelo: SPOŠTUJMO MATERIN JEZIK VSEH!

Smrt fašizmu! Svoboda narodu!

V Trstu 1. X. 1948.

Seja vlade LRS

Dne 2. oktobra 1948 je bila seja vlade LRS pod predsedstvom tov. predsednika Mihe Marinka.

Na seji so bila razpravljana gospodarska vprašanja s področja planiranja za leto 1949, iz kmetijstva in preskrbe. Nadalje je bila na osnovi poročila predsednika Kontrolne komisije razpravljana organizacija kontrolne službe po resorih in ljudskih odborih ter sprejeta uredba o ustanovitvi okrajnih (mestnih, rajonskih) kontrolnih komisij in organov ljudske inšpekcije.

BEOGRAD, 5. — V Jugoslaviji je začela obratovati nova tovarna azbesta «Jugoslavija», ki je ena največjih tovarn na Balkanu.

Otvoritveni svečanosti so prisostvovali predstavniki ministrstva za industrijo, ljudskih oblasti in velika množica.

Regentov govor vojaškim invalidom

V nedeljo je bilo v Crnomlju zborovanje vojaških invalidov in borcev narodno-osvobodilne vojne.

Na zborovanju je govoril minister vlade LRS tov. Regent. V svojem govoru je omenil resolucijo Informbiroja in odgovor našega ljudstva na to resolucijo. «Naša ljubezen do Sovjetske zveze je danes večja kot kdaj koli. Z vztrajnim delom za čimprejšnjo uresničitev socializma v naši deželi bomo dokazali našo pripadnost k skupni antiimperialistični fronti s Sovjetsko zvezo na čelu. Nikdar in nikomur ne bomo prodajali naše svobode, nobeno zlato na svetu je ne more odkupiti, še bolj strnjeni pod vodstvom maršala Tita bomo pri nas gradili socializem!» je rekel tov. minister Regent.

Falsificazioni gesuitiche dell' organo di Vidali

Il «Borba» di Belgrado ha pubblicato un articolo a tre puntate in cui ha tratto le conclusioni in merito alla campagna trimestrale di calunnnie contro la Jugoslavia. Questo articolo sarà pubblicato in un opuscolo speciale e in traduzione italiana nel settimanale «La nostra lotta», affinchè possa leggerlo e soppesarlo chiunque voglia schiarirsi le idee relative alla controversia, e perchè possa meditare sulle conseguenze che essa ha provocato nella storia del movimento operaio.

«Il Lavoratore» che conduce la lotta «a fondo» a base di menzogne e falsificazioni di fatti, ha estratto e falsificato due periodi di questo articolo, unicamente perchè la sua miseria morale ed ideologica lo costringe a commettere azioni vili e criminali. Riportiamo entrambi i periodi così come li storpia «Il Lavoratore» e così come essi suonano letteralmente nel «Borba». I lettori si convincano da se chi ama effettivamente l'Unione Sovietica e chi non fa che adularla ipocritamente.

«Il Lavoratore» scrive: «...*nell'articolo... si parla per la prima volta di possibilità di guerra è accusa l'URSS e l'UI di «incitare» gli imperialisti ad attaccare la Jugoslavia*», e cita: «*Una politica di così corta veduta — si legge nel «Borba» — può costituire una tentazione per gli imperialisti a commettere aggressioni contro la Jugoslavia. Un'eventualità del genere non è affatto da escludere per il prossimo avvenire nel mentre i nostri censori continueranno a seguire la strada che hanno prescelto*».

Nel «Borba» invece sta scritto: «*Tuttavia è possibile supporre che una tale politica miope potrebbe un giorno invogliare gli imperialisti ed aggredire la Jugoslavia. Una tale eventualità non è da escludersi nell'avvenire, in quanto i nostri critici continuassero a marciare sulla strada che si sono prescelta*».

«Il Lavoratore» scrive «*che la stampa jugoslava ha attaccato la persona di Stalin, annoverandolo fra gli «ingiusti calunniatori» della politica jugoslava. L'organo del PCJ «Borba» INSULTA Stalin con queste parole: «Sino ad ora non abbiamo scritto nulla di Stalin sui nostri giornali non perchè nutrissimo qualche illusione sul suo atteggiamento nella controversia, ma perchè consideravamo che sarebbe stato di cattivo gusto da parte nostra usare il suo nome». «Altrove il giornale (cioè il «Borba»; n. r.) scrive:*

„Può darsi che Stalin sia la più grande figura vivente della classe lavoratrice mondiale, ma egli nella controversia con la Jugoslavia è dalla parte del torto".

Nel «Borba» invece sta scritto: «*Sino ad ora noi non abbiamo parlato nulla di Stalin nella nostra stampa. E ciò non forse perchè da noi qualcuno avesse illusioni circa il suo atteggiamento in tutta questa controversia, bensì perchè pensavamo che da parte nostra sarebbe stato di cattivo gusto servirsi del suo nome anche un etto in più di quanto non lo faccia egli stesso; d'altronde tutti i membri del partito hanno pure preso conoscenza del suo atteggiamento.*

Legittimamente Stalin è la più grande autorità vivente non solo nel movimento internazionale, bensì nel mondo democratico in generale.

Tuttavia nella controversia tra il CC del PCJ ed il CC del PC (b) dell'URSS non ha ragione lui, ma il CC del PCJ. Arditamente possiamo affermare che Stalin non è più amato e stimato in nessun luogo (eccetto nell'URSS) di quanto lo è in Jugoslavia; tuttavia i membri del nostro Partito e la gente della strada del nostro Paese non avevano potuto — per questa sola ragione — chiudere gli occhi per non vedere ciò che succede intorno ad essi. La linea del CC del PCJ nella lotta per il socialismo, per l'amicizia con i popoli dell'URSS e con i popoli dei paesi democratici è così univoca, manifesta e chiara tanto ai membri del partito quanto a tutto il popolo lavoratore del nostro paese da farli insorgere come un sol uomo in difesa del proprio partito di fronte alle ingiuste ed inesatte accuse, ben sapendo che la verità sta al di sopra di tutto e che in ultima analisi deve trionfare. Il nostro partito ha sempre appprezzato, lo apprezza ed apprezzerà Stalin come uno dei più grandi corifei del marxismo, come il fedele e degno discepolo e successore di Lenin. Sulle sue opere hanno imparato, imparano ora ed impareranno nell'avvenire i membri del nostro partito ed il popolo lavoratore del nostro Paese. Su queste opere imparano la fermezza, la decisione, l'arditezza e la fedeltà alla dottrina di Marx e di Lenin; imparano a costruire il socialismo e a battere i nemici; imparano a consolidare, amare e ad edificare il partito comunista quale principale arma di lotta del popolo lavoratore. Ed è appunto perchè il loro rapporto verso Stalin fu ed è tale, essendo ciò il rapporto effettivo verso le sue opere — dalle quali hanno imparato ed imparano, — che essi hanno potuto far fronte alla terribile campagna condotta contro il loro Paese ed il loro partito senza lasciarsi confondere mai».

Barkovljani so se zbrali okoli svoje Osvobodilne fronte

V ponedeljek 4. oktobra so Barkovljani sklicali sestanek OF. Za sestanek je vladalo veliko zanimanje. Kako bi tudi ne? Ljudstvo je žejno odkrite, jasne in točne besede, ki naj posveti v mrak, ki ga že tretji mesec umetno ustvarjajo vidalijevci. Moram pa pribiti, da je tudi na njihovi strani bilo za ta sestanek prav toliko zanimanja. Seveda je izviralo to njihovo zanimanje iz posebnih razbijaških teženj in je zasledovalo natančno določen namen. Privrel je na dan takoj v začetku sestanka. Barkovljane ni presenetil. Že nekaj dni poprej so slišali o njem. Bili so pripravljeni nanj in še nekako prav jim je bilo, da pridejo na sestanek tudi vidalijevci, ker bodo vsaj slišali ljudski glas in ljudsko sodbo istega barkovljanskega ljudstva, ki je znalo in hotelo ostati zvesto svojim dobrenim tradicijam. Naj vidijo svoje klavrne uspehe, naj začutijo kako se njihov krog vsak dan bolj tesni.

Po otvoritvi, ko bi moral pričeti s svojim govorom tov. Vojo, katerega so domačini kot predstavnika OF in kot govornika povabili v svojo sredo, je prosil za besedo tovariš Venček. Ni ga človeka v Barkovljah, pa tudi izven njih, ki ne bi poznal njegova prejšnja in njegova sedanja pota. Toda tov. Venček se je lahko sam prepričal, kako malo jih je v Barkovljah, ki ta njegova sedanja pota še odobravajo. Demokrati spoštujejo demokratično načelo: ne bodo mu kratili besede. Naj se izpove, veliko tako nima povedati, zakaj vsa gnojnica, ki jo danes tudi on po naročilu vidalijevcev izliva tako ali tako na Jugoslavijo, je bila že stokrat premešana. Ljudstvo se ne briga zanjo, ker ve, čemu jim je potrebna, Tega in onega še boli, da je med tistimi, ki tako počnejo, tudi tov. Venček; še več je onih, ki pravijo, če hoče biti zadnji, ki bo doumel Vidalijevo podlost, pa naj bo. Toliko bridkejše mu bo, ko se bo osvestil.

Tov. Venček je prišel na sestanek samo zato, da bi ga razbil. To je hotel storiti, še predno bi govornik prišel do besede. S seboj je pripeljal nekaj najzvestejših, nekaj zapeljanih in kruto osleparjenih ljudi. Z njimi je hotel izpeljati svoj načrt, ki pa se mu je to pot na vsej črti ponesrečil. Njegov žalostni konec je napovedovala že v začetku popolnoma lažna, docela izmišljena argumentacija. Z njo je hotel prikazati, da so se sklicatelji sestanka zatekli po policijsko dovoljenje, kar se poprej nikoli ni delalo. Na mestu mu je bilo črno na belem dokazano, da ni tako in je pri priči moral umolkniti. Mi bi pa radi vprašali njega in vse vidalijevce, kaj porečejo o sebi, ko se zatekajo k tem sredstvom. Ali morda tov. Venček zanje ne ve? Če ne ve, naj se pozanima, koga so prosili vidalijevci dovoljenje za sestanek v Plavjah in Križu?

Pa naj bo dovolj o tem. Tov. Vojo je navzlic neprestanim vpadom nekoga iz Venčkove skupine na sestanku veliko povedal. In prav zaradi teh vpadov je marsikaj razjasnil, kar je samo še pripomoglo, da so ljudje razšli z dokaj čistimi pojmi in čvrsto voljo, da ostanejo neomajni pristaši tiste OF, ki je nastala v naših najtežjih dneh in ki so ji sledili vseh sedem let.

Isti «argumenti» tudi v Saležu

Pretekli četrtek smo dobile vse žene vabilo na sestanek s pristavkom, da je zelo važen. Bil je res važen, saj se sploh ni mogel končati. Vera Zužek je zopet doživela neuspeh kot že v Sempolaju in drugih naših vaseh. Čim je odprla usta, je po Vidalijevem receptu takoj začela z blatenjem in klevetanjem vsega, za kar smo se me žene borile pod fašizmom, v času narodno-osvobodilne borbe in pozneje ter se še danes borimo. Vendar pa s tem svojim psovanjem ni mogla daleč, ker smo ji odločno zabranile nadaljnje bedastoče. To je seveda razkačilo Verine zapeljanke, ki so se z vso besnostjo vrgle na nas. Naša dosedanja predsednica nam je kazala roge, druga je na nas pljuvala, tretja nam je grozila s požigi, zopet druga, ki je ves čas vojne prebila z možem na zapečku in se nam posmehovala, ko so nas Italijani in Nemci odvažali v zapore, nas je zmerjala z vsemi mogočimi imeni. Neka druga pa je celo lastno mater napadla. Prišle so torej na dan z edinimi «argumenti», ki jih premorejo.

Zadovoljne smo, da smo dokazale, da smo me dosledne borke v Saležu v večini. Veri Zužek pa boto v pouk, da se ne damo zavajati s klevetanjem in lažmi.

Podpisane žene, matere mrtvih in živih partizanov in vse resnično demokratične družine Saleža.

Obnovljena prodajalna Delavskih zadrug

Delavske zadruge v Trstu, ki so se v prvih dveh povojnih letih z vso odločnostjo lotile obnove in zboljšanja svojega centralnega sedeža, so začele potem reorganizirati in modernizirati svoje prodajalne.

Številne podružnice v Trstu in okolici so bile v tem času popolnoma obnovljene in posebno pažnjo so posvetili poleg najmodernejši opremi tudi vsem drugim podrobnostim, posebno glede na zdravstvene predpise.

Tipičen primer take obnove je podružnica št. 109 na vogalu ulic sv. Frančiška in Palestrina, ki je bila te dni dokončana. Vsa dela so bila izvršena na tak način, da bi bila čim bolj zavarovana snaga in higiena, posebno pri živilih. Pod je nepremočljiv in tudi stene so obložene. Prav tako je poskrbljeno za snago nameščencev in za splošno snago v vseh prostorih podružnice.

Sprejet v bolnico

GORICA

Pri delu v Stražicah se je ranil v desno roko 18-letni Herkolijan Debelli iz Krmina. Avto Zelenega križa ga je prepeljal v občinsko bolnico Brigata Pavia.

Rešeno vprašanje spričeval

strokovne usposobljenosti za nameščence pekarn in mesarij

Zveza enotnih sindikatov se že dolgo časa bori, da bi rešila problem o spričevalih strokovne usposobljenosti, in v tej svoji borbi je naletela na neštete ovire, preden je končno dosegla zaželeni uspeh. Končno so vendar predstavniki Enotnih sindikatov dosegli sporazum, po katerem bodo prejeli vsi

ALI SI ŽE NAROČNIK PRIMORSKEGA DNEVNIKA

delavci uslužbeni v mesnicah in pekarnah spričevalo o strokovni usposobljenosti, katerega so podpisali predstavniki sindikatov in predstavniki združenja delodajalcev.

Koristi, ki jih bodo deležni uslužbenci mesnic in pekarn, so različne ter zelo važne za to kategorijo delavcev: predvsem bodo lahko prejeli spričevalo o strokovni usposobljenosti tisti delavci, ki so jo zaradi vojne izgubili ter bodo lahko na ta način dokazali svojim delodajalcem delovne sposobnosti; vsi tisti, ki do sedaj še niso imeli tega spričevala, ga bodo lahko prejeli. In to spričevalo ne bo samo navaden kos papirja, temveč bodo vsi tisti delavci, ki bodo imeli to spričevalo, vpisani na uradu za delo v poseben seznam, v katerega se ne bodo mogli vtihotapiti oni mesarji in peki, ki tega spričevala ne bodo imeli.

Vsi tisti, ki danes dobro poznajo položaj, v katerem se nahajajo mnogi tržaški delavci, bodo razumeli kako ogromne važnosti je ta sporazum za to kategorijo delavcev, ki bodo imeli tako zagotovljen kruh. Razen tega pa bodo morali delodajalci marsikateremu svojemu uslužbencu na podlagi tega spričevala o strokovni usposobljenosti zvišati mesečno plačo.

V kratkem bodo torej prejeli vsi uslužbenci mesnic in pekarn poziv, da se javijo na sedežih svojih sindikalnih organizacij, kjer bodo prejeli poseben obrazec, na katerem bodo morali biti podatki o izvršenih strokovnih izpitih ter naveden kraj, kjer je delavec sedaj uslužben. Vse te obrazce bo potem pregledala posebna komisija, ki bo proučila vsak posamezen primer.

Enotni sindikati so zaenkrat dosegli rešitev le za delavce; toda storili bodo vse, da bo v čim krajšem času rešeno tudi vprašanje vajencev, uslužbenih v mesnicah in pekarnah. S tem bo zaključen problem, ki je bil leta in leta nerešen.

Orožje blizu Katinare

Včeraj zjutraj okrog 9,80 je našla policija v bližini bivšega skladišča za municijo pri Katinari: 2 proti tankovski granati, eno za možnar, 20 protiletalskih in 3 ročne bombe nemškega izvora. Večina streliva je bila še v dobrem stanju.

Uslužbenci tovarn za testenine proti povišanju cen

V nedeljo je bila na sedežu v ul. Conti 11 skupščina uslužbencev sledečih tovarn za testenine: tovarna Ossoinach, Mullich in Lorenzetti, ki so jo sklicali na pobudo skupnega tovarniškega odbora tržaške tovarne testenin.

Po kratkem poročilu o položaju v posameznih tovarnah se je razvila živahna diskusija, katere so se udeležili skoraj vsi navzoči delavci. Razpravljali so o gospodarskem položaju vseh uslužbencev tovarn za testenine v zvezi s sedanjim ukrepom o povišanju cen življenjskim potrebščinam. V diskusiji so govorili tudi o raznih zahtevah, katere bi morala nova delovna pogodba upoštevati ter rešiti. Kar se tiče vprašanja prilagoditve plač današnjim življenjskim potrebam, so navzoči predlagali, da se te zvišajo najmanj za 20 odstotkov ter da se plače izenačijo s plačilnim seznamom skupine A. Govorili so tudi o vprašanju plačevanja nadur ob praznikih za nočno delo.

Ob koncu so vsi navzoči odobrili sklep, da pošljejo vojaški upravi protest, v katerem zahtevajo, da ta prekliče uredbo o povišanju cen življenjskim potrebščinam.

Ob tednu „Za našega dijaka"

Slovensko ljudstvo Trsta in tržaškega področja se je že od nekdaj zavedalo pomena vzgoje kadrov na vseh področjih človeškega udejstvovanja. Znanje in sposobnosti naj posredujejo mladim ljudem, ki se šele učijo, in pa tudi starejšim naj pomagajo napredovati v njihovih strokah oni, ki nekaj znajo in vedo. Potrebno je bilo torej poskrbeti, da nam izraste dobro, zdravo, pošteno, sposobno in vneto izobraženstvo. Naše izobraženstvo je prihajalo iz revnih slojev in zato je skupnost priskočila že zdavnaj na pomoč posamezniku in skupinam. Narodova skupnost je segla po samopomoči, da zagotovi sebi obstoj ,da si ustvari čim ugodnejše pogoje za svoje življenje in svoj razvoj, s tem da je skrbela za svojo mladino sploh in za svoj inteligenčni naraščaj, ki naj bi pozneje s svojim znanjem pomagal narodovi skupnosti.

Ze pred prvo svetovno vojno je obstajalo v Trstu «Slovensko dijaško podporno društvo». To društvo je podpiralo srednješolce z izposojevanjem šolskih knjig in z denarnimi podporami. Denarna sredstva so nudili društvu naši ljudje z darovi, volili, članarino, prireditvami itd. itd.

Po prvi svetovni vojni so naši srednješolci in naši visokošolci v veliki meri nadaljevali svoje učenje onstran demarkacijske črte, kjer so se hranili po dijaških kuhinjah, menzah in kjer so bivali po dijaških in visokošolskih domovih. Bili so primorani, da študirajo v Jugoslaviji, ker so italijanske oblasti zaprle dotlej obstoječe šole, ki so jih posečali slovenski dijaki. Sčasoma pa je slovensko dijaštvo začelo posečati tukajšnje srednje in visoke šole, ker je vedelo, da je tu njegovo mesto. V Jugoslaviji so uživali razne ugodnosti pri tamošnjih dijaških podpornih ustanovah v takih oblikah, ki smo jih pravkar navedli. Po prehodu na italijanske učne zavode pa teh ugodnosti ni bilo več. Se vedno obstoječe «Slovensko porporno društvo» je imelo preozko področje, udejstvovanja in zato si je primorsko ljudstvo osnovalo podporno ustanovo «Dijaška matica», ki je imela skrbeti za inteligenčni naraščaj slovenskega in hrvatskega naroda, ki sta bila na tem ozemlju predana na milost in nemilost skrajno šovinistični Italiji. Zanimanje za to organizacijo je bilo velikansko. Iz vseh krajev in iz vseh slojev našega naroda so se stekali prispevki. Dijaštvo samo je pokazalo velik smisel za sodelovanje, pa ne samo pri tej organizaciji, temveč tudi pri najrazličnejših drugih ljudskih organizacijah. Po tedanjih pravilih so se srednješolcem podeljevale denarne podpore, visokošolcem pa dolgoročna, v principu brezobrestna posojila, tako da bi v poznejših letih iz sklada teh povrnjenih posojil bili deležni novih posojil novi rodovi.

Živahno se je udejstvovala ta ustanova. Leto za letom je podeljevala podpore srednješolcem in posojila visokošolcem in marsikdo je s pomočjo te organizacije lahko študiral. Oblasti pa so neusmiljeno udarile tudi po tej organizaciji kot po vseh drugih. Zatreti so hotele življenje slovenskega naroda že v njegovi kali. Toda naši srednješolci in visokošolci so se še naprej zbirali kljub terorju in narod je še naprej dajal, da se je mladina lahko izobraževala. Skupno z inteligenčnim naraščajem so se zbirali naši mladi delavci, rokodelci, obrtniki, uradniki. Čakali so, da napoči čas, katerega je naš narod pravilno slutil. Ta medsebojna vzgoja ni bila zaman. Naše ljudstvo si je z lastno krvjo priborilo pravico do svobodnega življenja.

Toda še vedno smo navezani sami nase. Zato smo po vojni oživeli «Dijaško matico» in ji dali uredbo, ki bolje ustreza sedanjim potrebam. V tem tednu «Za našega dijaka» moramo poživeti delo te ustanove, ki je za naše ljudstvo ena izmed temeljnih ustanov. Podprimo jo z denarnimi prispevki ali pa s prispevki v naravi, ki bodo prav prišli slovenskemu dijaškemu domu, širimo poznavanje te ustanove med naše ljudi, pridobivajmo nove člane, ustanavljajmo krajevne odbore, vedno in povsod imejmo v mislih našo mladino.

Če bo vsej mladini dobro, bo tudi našim lastnim otrokom dobro.

Semafor je „oviral" cestni promet

Včeraj v zgodnjih jutranjih urah se je vračala vesela družba, ki je začutila prejšnji večer veliko žejo po novem vinu, precej okrogla s svojim avtomobilom tipa Bianchi proti domu. Proti običaju šoferjev, je tudi voznik pogledal precej globoko v kozarec in tako je z avtom sumljivo zavijal z leve na desno stran ceste, kakor da bi tudi njemu namesto bencina nalili novega vina.

Brez posebnih nezgod, morda zato, ker je bila ob tisti zgodnji uri cesta še prazna, so prišli do vogala ul. Commerciale in trga Dalmazia, v bližini kavarne Fabris. Tam pa se je šoferju Plani Matiji iz ulice Tarabocchia 4 dozdevalo, da se je semafor postavil naravnost pred vozilo in mu poredno mežikal z rdečo lučjo. Zaman se mu je skušal umakniti na desno ali na levo, luč, zdaj rdeča in zdaj zelena, je bila vedno pred vozilom. Zato je naš šofer korajžno pritisnil in z vso silo zavozil v semafor.

Posledica je bila močan sunek, razbite šipe in vpitje in stokanje družbe, ki je nehala biti vesela. Policija, ki ima tam v bližini poleg običajnega stražnika tudi svoj glavni stan, je šla na delo in izvlekla iz polomljenega avta ponesrečence. Šofer Plani Matija je odnesel poškodbe na trebuhu, 36-letni Marzari Mario je odnesel več lažjih ran po telesu in obrazu. Poleg njiju so potegnili iz vozila še Del Tato Elzo, Zorini Viktorija in Privilegi Manfreda, ki pa so bili le laže ranjeni, med tem ko so prva dva odpeljali v bolnico, kjer se bosta zdravila približno teden dni.

Planija je poleg strežnikov obdala tudi civilna policija, ker se bo moral zagovarjati zaradi vožnje avtomobila v pijanosti in bo zato prišel pred sodnika.

Dva poskusa samomora

Sinoči okrog 18,15 so pripeljali v glavno bolnico Rodriguez Angelo iz ul. Madonna del Mare 18. Žena si je iz neznanih vzrokov hotela vzeti življenje in je v ta namen izpila večjo količino neke kisline, v pekariji, ki je na vogalu ul. Carducci in Sorgente. Z avtom RK so jo takoj odpeljali v bolnico in je njeno stanje precej resno.

Prejšnji večer je tudi Ada Gatnik od Stare mitnice št. 7 zaužila večjo količino strupa. Njen brat Renato, ki jo je spremljal v bolnico, je izjavil, da so jo okrog 20 našli nezavestno na cesti pred Tržaškim sanatorijem v ul. Rossetti. Brat je izjavil, da je imela sestra večkrat živčne napade. V bolnici se bo morala zdraviti teden dni.

TEŽKA UTEŽ mu je padla na glavo

Včeraj zjutraj je šel Perossi Viktor, ki je doma iz Sežane pa stanuje na Opčinah, kjer je zaposlen pri železnici, ob progi blizu openske postaje. Kar naenkrat pa se je z nekega električnega droga odtrgal približno 12 kg težak izolator in mu padel na glavo.

Nesrečen delavec je takoj padel po tleh. Tovariši so mu priskočili na pomoč in ga potem odpeljali v glavno bolnico. Zdravniki sumijo, da si je prebil lobanjo in bo moral ostati v bolnici vsaj mesec dni.

Stalno zavlačevanje pogajanj

Položaj se za uslužbence ACEGAT-a ni prav nič izpremenil. Ogorčenje med uslužbenci še vedno narašča zaradi stalnega zavlačevanja pogajanj, ki niso dala do danes še nobenega stvarnega rezultata. Zadnjo zahtevo, ki so jo na teh pogajanjih predložili predstavniki sindikalnih organizacij, so predstavniki vodstva tega podjetja več dni proučevali, preden so sploh na to odgovorili; seveda je bil njihov odgovor kot po navadi negativen. Zato bodo verjetno predstavniki delavcev dali v teh dneh nove predloge, v katerih bodo vključene vse upravičene zahteve uslužbencev ACEGAT-a. Predstavniki delavcev bodo v bodočih pogajanjih še bolj nepopustljivi, ker se je namreč položaj uslužbencev ACEGAT-a zaradi povišanja cen življenjskim potrebščinam zelo poslabšal ter je zato nujno potrebno, da končno tudi upravni svet tega podjetja sprevidi upravičenost zahtev svojih uslužbencev ter jih v zadovoljstvo teh reši.

Hišniki so zborovali

V ponedeljek je bila skupščina hišnikov, ki so včlanjeni v Enotnih sindikatih. Razpravljali so o problemu draginjskih doklad v zvezi z ukazom št. 302 in s sporazumom, ki so ga dosegle sindikalne organizacije na uradu za delo. Prav posebno pa so še razpravljali o položaju upokojencev, ki so uslužbeni kot hišniki. Na tej skupščini so sklenili, da bodo zaprosili Zvezo delavcev, da prične s pogajanji s socialnim skrbstvom zaradi izplačila doklad k pokojninam.

Ob koncu so sklenili navzoči hišniki, da bodo sklicali prihodnjo skupščino 25. oktobra, ki bo ob 15 uri na sedežu v ul. Imbriani.

Danes proces proti Saxon-Millsovi

Po večkratni odgoditvi bi se včeraj morala končno le vršiti pred višjim zavezniškim sodiščem sodna razprava proti gospej Saxon-Millsovi, ženi angleškega majorja, ki je zapletena v škandal o javnih delih. Gospa se je sicer vsedla na zatožno klop, toda vojaški tožilec kapitan Dye je sporočil sodišču, da nima še pripravljenega obtožnega gradiva, zato je predlagal, naj bi se razprava odgodila do danes zjutraj. Predsednik sodišča kapitan Leaning je predlogu ugodil.

Bajonet je nosil v žepu

Prejšnjo noč, okrog polnoči, je civilna policija aretirala 49-letnega Pagliago Franca, ki je prišel v naše mesto iz Catanzara in stanuje sedaj v ul. Nordio 12. Ko so ga policaji preiskali, so mu našli v žepu ameriški bajonet s 35 cm dolgim rezilom. Bajonet so mu vzeli, njega so pa do jutra pridržali na policijskem komisariatu. Včeraj zjutraj so ga izpustili na začasno svobodo potem, ko so ga prijavili sodišču.

Enotnost Slovencev trn v peti šovinističnemu taboru

Kako bodo izšli iz občinskih volitev demokristjani?

Bližajoče se občinske volitve so dale goriškim listom povod, da so o tem napisali že marsikaj. «Il Lunedì» je v svoji zadnji številki posvetil volitvam kar dva dolga članka. Iz obeh je razvidno, kako jih vznemirja in zbada dejstvo, da gredo Slovenci na volitve s svojo lastno kandidatno listo. Nič manj jim ni žal za to, ker se italijanske nacionalističnega in šovinističnega tabora niso zedinile v edinstveni blok, da bi tako laže in enostavneje nastopile proti Slovencem. Za tako enotno listo so se okoli lista «Il Lunedì» ogrevali že od vsega početka in prav v ta namen celo dosegli odgoditev volitev. Vsi in vse jim je šlo na roko, kljub temu jim je načrt splaval po vodi. In danes čujemo njih jadikovanja, češ da so v Gorici, v tem «najbolj italijanskem» mestu, sposobni elementi raztreseni kar po šestih kandidatnih listah.

Igra z odgoditvijo občinskih volitev je že zastarela. Da je bila naperjena izključno proti Slovencem, tudi ni več nobena skrivnost ali novost. Vedelo se je, da so se Slovenci vestno pripravljali že za prvič razpisane volitve, zato so jim nekateri hoteli z nenadno odgoditvijo prekrižati račune misleč morda, da ne bo DFS uspela o pravem času pripraviti podpise predlagateljev in izjave kandidatov. Toda volja slovenskega prebivalstva je bila močnejša, mi smo storili svojo dolžnost ter ponovno pokazali odločnost, zrelost in samozavest.

In poglejmo, kaj dalje piše ponedeljski list. Krščanska demokracija je na državnozborskih volitvah 18. aprila odnesla veliko večino, ker — tako pravi list — je grozila takrat Italiji smrtna nevarnost s strani komunistov. Takrat so meščani volili De Gasperija in njegovo stranko, da obvarujejo Italijo rdeče nevarnosti. Danes pa se je položaj nekoliko spremenil in gotovo ne bo odnesla demokristjanska lista v Gorici toliko glasov kakor aprila. In to zaradi tega, ker demokristjani niso držali obljub, ki so jih na široko sipali v volivni kampanji; po zmagi so pozabili na Italijo in bolj cenijo svoje strankarske koristi. Na prihodnjih volitvah bo spregledalo mnogo tistih, ki so prej slepo verovali v obljube, a so ostale prazen nič.

To vse drži. Star pregovor pravi, da vsaka šola nekaj stane. Bližamo se administrativnim volitvam, na katerih se bo odločilo, kako in kdo bo tudi nas Slovence zastopal v občinskem svetu ter kako se bo upoštevala naša slovenska beseda. Se bodo obljubljali na desno in levo vse mogoče, kakor pred državnimi volitvami, le da se jim posreči premotiti naivneže in neznačajneže, da odvzamejo kar se da slovenskih glasov slovenskim kandidatom. Vedeti moramo, da izvoljeni občinski svet ne bo upošteval naših teženj in potreb, ako ne bomo Slovenci v njem zadostno zastopani. DFS je predložila listo poštenih in ugledni mož, za katere smo gotovi, da se bodo znali ob vsaki potrebi postaviti v obrambo koristi našega življa.

Bivši partizani naj dvignejo potrdila o službovanju v NOV

Potrdilo (uverenje) Vojnega področja iz Ljubljane, kot dokaz sodelovanja v narodno osvobodilni vojski, naj dvignejo čim prej na odseku za bivše partizane v ulici Montesanto 42 - Gorica, spodaj imenovani bivši partizani poleg vseh ostalih, katerih imena so bila objavljena v našem listu v soboto 2. oktobra in v nedeljo 3. oktobra:

Vižintin Emil iz Dola 47; Primožič Franc iz Oslavja, Lenzuolo Bianco 8; Ciglič Franc iz Steverjana 138, Krašček Peter iz Steverjana 13; Rosič Anton iz Steverjana 97; Pavletič Danijel iz Standreža; Boškin Jožef iz Standreža; Brajnik Dušan iz Standreža; Marvin Albert iz Standreža; Marinič Jožef iz Standreža; Kolavčič Frumencij iz Mirna (Italija); Kolavčič Valentin iz Standreža; Cijan Alojz iz Standreža; Silič Franc iz Standreža; Hoban Ivan iz Standreža 205; Jarc Artur iz Standreža; Mozetič Alfonz iz Gorice, ul. Trieste 142; Brumat Silvij iz Jamelj 7; Legiša Stanislav iz Jamelj 3; Fontana Marjan iz Jamelj; Tomsič Franc iz Standreža; Nanut Danilo iz Standreža; Sušteršič Alojz iz Oslavja; Ciglič Ladislav iz Steverjana; Briško Milan iz Standreža: Leban Ivan iz Oslavja 8; Stanič Jožef iz Steverjana 120.

Poslovni urnik mesnic

Goriški prefekt je te dni odredil nov urnik za poslovanje mesnic v mestu in pokrajini, ki je stopil v veljavo že 2. oktobra t. l. in se bo obdržal do nove odredbe.

Zimski urnik: mesnice bodo odprte vse dni v tednu od 7. do 13. ure, popoldne bodo zaprte razen ob sobotah od 15. do 20. Ob nedeljah bodo zaprte ves dan, ob drugih praznikih in polpraznikih pa bodo poslovale od 7. do 12.

Poletni urnik: (od 1. maja do 30. septembra): vse dni v tednu odprte od 7. do 13., popoldne zaprte razen ob sobotah od 16. do 20.; ob ponedeljkih zaprte ves dan, ob nedeljah in drugih praznikih in polpraznikih pa posluješo od 6. do 11.

KINO

VERDI. 17: «Vojaški novinci» Gianni in Pinotto.
VITTORIA. 17: «Mehikanska serenada» S .Theple in F. Tone.
CENTRALE. 17: «Ni časa za ljubezen», C. Colbert in F. Mc Murray.
MODERNO. 17: «Zvezda in Ria», La Jana in W. Scharf.
EDEN. 17: «Mehikanska ježa», G. O' Biren in A. Young.

IZPRED SODIŠČA

Huda jeza, siab razum in drugi prestopki

Nello Miniussijevo so neko noč zbudili iz trdega sna klici in ropotanje, ki je prihajalo iz spalnice njenih staršev. Zdramila se je in prva pogledala, kaj se neki dogaja. Oče je kot ponarel rjovel na svojo ženo in jo hotel zadaviti. Nella se je takoj potegnila za mater, druga hčerka, Marija, pa je šla poklicat orožnike, da preprečijo kaj hujšega. Nasilni mož, Jožef Miniussi, star 47 let in po poklicu zidar. je močno podvržen jezi baje od leta 1931, odkar se je vrnil fizično izčrpan in bolehen iz Francije, kjer je delal kot izseljenec. To pa seveda ne izključuje, da bi se ne moral zagovarjati pred sodiščem zaradi obtožbe surovega ravnanja z družino in pretepanja žene Jožefe ter hčerk Nelle, Jožice, Marije in Klavdije. Razprava je bila odložena na prihodnjič.

Odložena je bila tudi razprava proti 33-letni Rozaliji Bressan por. Venier iz Ločnika 167, obtoženi, da se je polastila hišnih ključev Eloide Bressanove ter si z njimi pomagala tako, da je istega dne 28. avgusta ukradla v njenem stanovanju 90.000 lir. Zagovornik smatra, da Venierova ni umsko popolnoma na mestu, zato jo bodo pred razpravo zdravniško pregledali.

Costanzo Riccardi, star 47 let iz Cunea, je zaprt že od 15. julija, ko je bil obsojen zaradi ilegalnega prehoda na Tržaško ozemlje. Včeraj je goriško sodišče preučilo njegov priziv, a ga je zavrnilo ter potrdilo prejšnjo obsodbo na 6 mesecev zapora in 32 tisoč lir. Riccardi je bil že večkrat prej kaznovan.

Na 8 mesecev zapora so bili obsojeni v odsotnosti 45-letni Ciani Rudolf iz Trsta, 2-letni Mirko Zor-7nik iz Bovca in 48-letni Anton Strukelj iz Gorice, ker so 19. oktobra 1946 ušli iz goriškega zapora v ul. Barzellini skozi stranišče sodnije, potem ko so prežagali železno pregrajo nekega okna. Vsi so se tedaj zateklI v cono B. Na 1 mesec zapora pogojno in poravnavo sodnih stroškov je bila obsojena 27-letna Olga Katru iz Tolmina, tu stanujoča v Raštelu št. 2, obtožena, da je gori imenovanim pomagala pri begu. Ciani se je vrnil in živi zdaj s Katrujevo.

Čitajte in širite Primorski dnevnik!

Dve bombi in aretacija

V ul. Della Bona so našli včeraj dve ročni bombi, od katerih eno znamke «Balilla», v dobrem stanju. Oddane so bile varnostnim organom.

* * *

Zaradi kršitve izgonskega lista, izdanega od komisariata javne varnosti v Tržiču že 14. avgusta, je bila aretirana 21-letna Josipina La Rocca od Alfonza iz Bovina (prov. Foggia).

V novih in popravljenih šolah v Istri so pričeli s poukom

Kaj je mlademu človeku šola, si lahko predstavlja samo tisti, ki je izkusil trdo in surovo zanikanje tega prvega napotila v življenje tako, kakor otroci Slovenske in Hrvaške Istre ter ostalih delov Primorske po letu 1918, ko je Italija zasedla ta del Slovenije. Kako je bilo slovenskemu učitelju, ki je še ostal na svojem mestu, pri srcu, ko je moral pričeti s poučevanjem otrok v tujem jeziku, si lahko predstavljamo. Nikakor nočemo s tem zanikati, da je nepotrebno poznavanje drugih jezikov, toda naravna in človečanska pravica vsakega posameznika, in naj pripada kateremu koli narodu, je, da se najprej nauči jezika, v katerem je prvič poklical dragi imeni očeta in matere.

To občutje je hotel fašizem posebno v Istri dokončno zatreti. Sprva z grožnjami in nato z nasiljem in terorjem, saj je nekatere slovenske šole že kmalu po nastopu barbarsko požgal. Učiteljstvo je dobilo najstrožji ukaz, ne spregovoriti več niti besedice v slovenskem ali hrvaškem jeziku, in to tudi izven šole. Na vsakem koraku je bilo kontrolirano in zadostovala je ena sama v slovenščini spregovorjena beseda, da je bil premeščen v Južno Italijo. Znano je poročilo nekega fašističnega tajnika, ki je po treh letih fašističnega «vladanja» poročal svojim višjim: «...da so bili skoro vsi slovenski učitelji, kar jih ni zbežalo v Jugoslavijo — *kot zakleti sovražniki Italije in njene dvatisočletne kulture* — premeščeni v južne kraje velike Italije, kjer s svojim strupenim delovanjem ne bodo mogli več škodovati velikim ciljem fašizma.»

Stanje šolstva po osvoboditvi je bilo slabo. Fašizmu je s terorjem uspelo vplivati na ljudstvo, ni mu pa uspela namera, da bi tu v Istri zatrl vsako misel na slovensko šolo. Že med borbo so bile ustanovljene po raznih krajih šole, kjer so ilegalno poučevali šolsko mladino.

Po osvoboditvi je ljudska oblast posvetila prav šolskemu vprašanju največ pažnje. Kulturne in materialne ruševine so bile zelo velike. Primanjkovalo je učiteljskih moči; šole, kar ni bilo porušenih, pa so bile popolnoma opustošene. Učitelji so postali ponovno graditelji, vzgojitelji in pionirji slovenske kulture in to v najtežjih prilikah.

V tem šolskem letu so pričeli poučevati v novozgrajenih šolah v Šmarjah, Ižoli, Marezigah in Sv. Petru ter v popravljenih ali obnovljenih v Krkavcah, Kortah in Dekanih. Potreba zgraditve novih šol je v Kopru, Čežarjih, Škofijah in Vanganelu. Že se pripravlja za prihodnje leto gradnja teh v Kopru in Vanganelu. Ljudska oblast gre pri tem šolski oblasti na roko z vsem potrebnim.

Šolsko vodstvo je za vse šole preskrbelo potrebni učni material. Za spoznavanje zemljepisa so dobile vse šole velik barvan zemljevid Evrope na platnu, v kratkem pa bodo dobile še zemljevid Jugoslavije in Slovenije. Reliefni zemljevid Koroške na kartonu že imajo. Učnih knjig imajo dovolj vse šole in za vse razrede. Zelo praktične so Slovenska jezikovna vadnica za I., II., III. in IV. razred. Enako berila in računice. Ne manjka niti navodil za čitanje in računstvo. Poleg teh imajo na razpolago vse šole še naslednje učne knjige: Razvoj živega sveta, pedagoške, botanične, vzgojne, fizkulturne in druge. Za okras šolskih dvoran in za spoznavanje lepot Jugoslavije, so vse šole dobile po nekaj izvodov krasnih pokrajinskih slik v bakrotisku in barvane kartonske tabele o notranjem ustroju človeka.

Vse šole so dobile tudi večjo vsoto denarja, kot dotacijo za izpopolnitev manjkajočih učil in opreme. Šole razpolagajo tudi s primernimi mladinskimi knjigami za nagrade najpridnejšim učencem. Pripomniti moramo, da je RK Slovenije poslal kot dar nad 1000 raznih knjig za šole v Istri.

Vozilo sumljivega izvora

Pred dobrim mesecem je policija ustavila na cesti Trst—Gorica osebni avtomobil z evidenčno tablico MI 82332. Avto je vozil Consolo Stellario iz Trsta. Čim je policija ugotovila, da je avtomobil opremljen le s provizorično evidenčno tablico brez predpisanega dovoljenja, ga je zaplenila. Kasneje so prišli na to, da so bile popravljene tudi tovarniške številke na motorju. Podrobnejša preiskava je dognala, da je bilo v oktobru 1947 odpeljano iz Milana vozilo iste vrste Brussottiju Ambrogiu, kljub temu da so bila vsa vrata avtomobila dobro zaklenjena. V istem času se je ugotovilo, da so v okolici Verone in sicer v Nogari našli enak avtomobil s točno istimi tovarniškimi številkami.

Med tem časom je vozilo šlo iz rok v roke in prišlo končno do Consola Stellarija, ki ga je lani v dobri veri kupil v Trstu.

V zadevo so bili zapleteni: Žižek Branko, pri katerem so našli prometno knjižico avtomobila; Pizzocri Primo iz Milana, nevaren delinkvent, trenutno v zaporih v Pavii zaradi drugih zločinov; Galati Franc iz Palerma in Li Volpi Nikolaj iz Trsta. Slednji se bodo morali zagovarjati skupno s Consolom Stellariom zaradi nakupa avtomobila sumljivega izvora. Glede Pizzocrija in Žižka pa je v teku preiskava, ki ima namen ugotoviti izvor vozila.

Šoferski izpiti

Prometni referent pri okrožnem LO, oddelku za notranje zadeve, obvešča vse one tovariše, ki so vložili prošnje za polaganje šoferskih izpitov v istrskem okrožju, da bodo izpiti v Kopru 7. t. m.

KOLEDAR

Sreda 6. oktobra
Dalibor

Sonce vzhaja ob 6.09, zahaja ob 17.36 .Dolžina dneva 11.27. Luna vzhaja ob 10.42, zahaja ob 19.27

Jutri 7. oktobra
Justina, Večegoj

SPOMINSKI DNEVI

1944 je bila porušena železniška proga med Redipuljem in Devinom na Primorskem.

PRESKRBA

Dvig nakazil mila. Zdravniki, babice, bolničarke, kakor tudi družbe naj dvignejo nakazila mila za tekoči mesec do 25. t. m. pri Sepralu v ul. Genova 7 dnevno od 8.30 do 12.

Razdeljevanje olja. Danes 6 t. .m bodo v mestu in podeželju začeli deliti navadnim potrošnikom (vseh starosti) po 4 del olja na odrezek VII. olje. Konec razdeljevanja 15. t. m.

Istočasno bodo delili v pooblaščenih prodajalnicah olje na dodatne nakaznice tekočega meseca. Konec razdeljevanja 30. t. m. Cena v mestu 450, v podeželju 452 lir za liter.

ENOTNI SINDIKATI

Zveza občinskih nameščencev. Danes ob 15.30 bo v ul. Imbriani 5 seja upravnega odbora.

Kongres pekov. V četrtek 7. t. m. ob 17 bo na sedežu v ul. Conti 11 kongres pekov članov ES. Dnevni red je sledeč: 1. Poročilo o delovanju dosedanjega upravnega odbora. 2. Volitve novega upravnega odbora. 3. Slučajnosti. Vsi člani naj se udeleže kongresa.

Gradbena stroka. Vsi brezposelni pleskarji so vabljeni, da se zglase na sedežu v ulici Imbriani danes.

Prehrambena stroka. Nocoj ob 19 uri se bo sestal upravni svet.

Kemična in petrolejska stroka. Nocoj ob 18 se bo sestal upravni svet v ulici Imbriani 5-I.

Lesna stroka. V soboto ob 18.30 se bo sestal upravni svet.

Kovinska stroka. Nocoj ob